

ГАЗЕТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЕНЬ — ПАНА 30 Н. ФЭН.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN
„LA PATRIE”DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
„DAS VATERLAND”THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER
“THE FATHERLAND”

№ 41 (375)

Нядзеля, 13 кастрычніка 1957 г.

ГОД ВЫДАННЯ 11

Легалізацыя банкроцтва 6-й пяцігодкі

25-га верасеня сёлета Цэнтральны Камітэт камуністычнай партыі і Савет міністраў СССР абавесцілі пастанову аб ануляванні пляну 6-й пяцігодкі, які прыпомінім дарчы, быў аднаголосна і «з энтузіазмам» зацверджаны 20-ым камітэсам партыі і паводле якога (пляну) Савецкі Саюз меўся напаследак «дагнаць й перагнанца Амэрыку!»

На месца ануляванні пяцігодкі, прызначанай на першыяд 1956-60 годоў, месцы прадстаўлены на 1-га ліпеня 1958 г. новы плян, распрацаваны плянавальнікамі рэспубліканскіх урадаў у супрацоўнстве з саўнікомамі.

Новым пляном, які абяцацца ў паведамлены, прадаваеца павялічненне сельска-гаспадарскай прадукцыі, будаўніцтва жылыяў памешканняў, а першыяд ажыццяўлення гэтага пляну распрацоўвае на сём гадоў замест ранейшых пяці.

Чулі мы, як увесе савецкі народ, а перадусім працоўны масы пад кіраўніцтвам заўсёды той-ж «мудрай» партыі ў імпэце пабудовы сацыялізму тварыннічаваны нуды. Стаканаўцы ў індустрыі з аднаго прадоўнага дні стварылі не-калькі дэйн! Трактарыстыя, касцы, жнёвальцы, а здзен дзень выгнали па трэх, ча-тыры, а настэцца аж па пяці прададнёў!

Чулі мы, як увесе савецкі народ, а перадусім працоўны масы пад кіраўніцтвам заўсёды той-ж «мудрай» партыі ў імпэце пабудовы сацыялізму тварыннічаваны нуды. Стаканаўцы ў індустрыі з аднаго прадоўнага дні стварылі не-калькі дэйн! Трактарыстыя, касцы, жнёвальцы, а здзен дзень выгнали па трэх, ча-тыры, а настэцца аж па пяці прададнёў!

Дзякуючы, пастанову гэтую трэба ўважаць за найбольш «гісторычную» з паміж усіх іншых разбойніцка-руйнавальных пастановаў у гісторыі гаспадарскай палітыкі бальшавікоў, бо ж на было яшчэ аніводнага выпадку, каб «мудрая і геніальная» партыя зразілаўала

«,Ня перамаглі яе навет Расейцы»

Нападалі на яе Шведы з поўначы. Нападалі і Гітлер збіралі яе. Палікі дзялілі на заходзе, і Татары ўрываліся з паўдня. Але край, у запраўднасці, ніколі не быў пераможаны — на перамаглі яго навет Расейцы.

Гэтая пісці пра Беларусь з Москвы 29 верасеня сёлета карэспандэнт «Нью-Ёрк Таймс» Джэймс Рэстон (выд. І. Кастрыйчнік), які ў канцы верасеня, падарозе з Польшчы ў Москву, праехаў сваім сбоксім аўтам прыез Беларусь па лініі Берасць-Івацэвічы-Менск-Ворша-Смаленск. «Таймс» зъясціў таксама два здымкі з падарожжа: на першым — самосты «форд» на самотнай беларускай шашы, а на другім — на тоўстай адзін з сваіх папярэдніх плянавальных пяцігодкі.

Беларуская шаша, што вядзе да Масквы, як кінуць вокам, як мае нічога паабадзіл, апрача рапіны. Ні хатай, ні зямлянкі тут, пэўна-ж, не дазволена ставіць. І гэта выклікае ў чужога на-ведальніка Беларусі ўражанні, што далёка не супадаюць, прыкладам, з на-шымі ўявімі аб бальшавічыне. «Эта прыгадвае, — піша Рэстон, адкрытыя гаспадарствы Амэрыкі на другім баку Місісіпі, толькі тут вады не замала, а за-шмат». Пустечная самотная дарога, што вядзе ў Москву. За ўвесе час, аж па-капуль даехаў да мэты, караблі з «Нью-Ёрк Таймс» націчні ўсіго 33 пасажырскіх аўтамашын.

«Сельскагаспадарскі машынаў, — піша ён, праяжджаючы праз Беларусь, — тут выразна незашмат, але сяляне

дзеш за адным прысадам? А што гэта за кнопкі: радыё? включаць аграваньне? адкідаць назад верх?

Дарога праз Беларусь у Москву добрая. Галоўная праблема — гэта везіна. Адзінны месцы, у БССР дзе можна на-брэзі бэнзіны, — гэта Івацэвічы й Менск. Адсюль дабраца трэба ўжо да Смаленску.

Беларуская шаша, што вядзе да Масквы, як кінуць вокам, як мае нічога паабадзіл, апрача рапіны. Ні хатай, ні зямлянкі тут, пэўна-ж, не дазволена ставіць. І гэта выклікае ў чужога на-ведальніка Беларусі ўражанні, што далёка не супадаюць, прыкладам, з на-шымі ўявімі аб бальшавічыне. «Эта прыгадвае, — піша Рэстон, адкрытыя гаспадарствы Амэрыкі на другім баку Місісіпі, толькі тут вады не замала, а за-шмат». Пустечная самотная дарога, што вядзе ў Москву. За ўвесе час, аж па-капуль даехаў да мэты, караблі з «Нью-Ёрк Таймс» націчні ўсіго 33 пасажырскіх аўтамашын.

«Сельскагаспадарскі машынаў, — піша ён, праяжджаючы праз Беларусь, — тут выразна незашмат, але сяляне

дзеш за адным прысадам? А што гэта за кнопкі: радыё? включаць аграваньне? адкідаць назад верх?

Дарога праз Беларусь у Москву добрая. Галоўная праблема — гэта везіна. Адзінны месцы, у БССР дзе можна на-брэзі бэнзіны, — гэта Івацэвічы й Менск. Адсюль дабраца трэба ўжо да Смаленску.

Беларуская шаша, што вядзе да Масквы, як кінуць вокам, як мае нічога паабадзіл, апрача рапіны. Ні хатай, ні зямлянкі тут, пэўна-ж, не дазволена ставіць. І гэта выклікае ў чужога на-ведальніка Беларусі ўражанні, што далёка не супадаюць, прыкладам, з на-шымі ўявімі аб бальшавічыне. «Эта прыгадвае, — піша Рэстон, адкрытыя гаспадарствы Амэрыкі на другім баку Місісіпі, толькі тут вады не замала, а за-шмат». Пустечная самотная дарога, што вядзе ў Москву. За ўвесе час, аж па-капуль даехаў да мэты, караблі з «Нью-Ёрк Таймс» націчні ўсіго 33 пасажырскіх аўтамашын.

«Сельскагаспадарскі машынаў, — піша ён, праяжджаючы праз Беларусь, — тут выразна незашмат, але сяляне

дзеш за адним прысадам? А што гэта за кнопкі: радыё? включаць аграваньне? адкідаць назад верх?

Дарога праз Беларусь у Москву добрая. Галоўная праблема — гэта везіна. Адзінны месцы, у БССР дзе можна на-брэзі бэнзіны, — гэта Івацэвічы й Менск. Адсюль дабраца трэба ўжо да Смаленску.

Беларуская шаша, што вядзе да Масквы, як кінуць вокам, як мае нічога паабадзіл, апрача рапіны. Ні хатай, ні зямлянкі тут, пэўна-ж, не дазволена ставіць. І гэта выклікае ў чужога на-ведальніка Беларусі ўражанні, што далёка не супадаюць, прыкладам, з на-шымі ўявімі аб бальшавічыне. «Эта прыгадвае, — піша Рэстон, адкрытыя гаспадарствы Амэрыкі на другім баку Місісіпі, толькі тут вады не замала, а за-шмат». Пустечная самотная дарога, што вядзе ў Москву. За ўвесе час, аж па-капуль даехаў да мэты, караблі з «Нью-Ёрк Таймс» націчні ўсіго 33 пасажырскіх аўтамашын.

«Сельскагаспадарскі машынаў, — піша ён, праяжджаючы праз Беларусь, — тут выразна незашмат, але сяляне

дзеш за адним прысадам? А што гэта за кнопкі: радыё? включаць аграваньне? адкідаць назад верх?

Дарога праз Беларусь у Москву добрая. Галоўная праблема — гэта везіна. Адзінны месцы, у БССР дзе можна на-брэзі бэнзіны, — гэта Івацэвічы й Менск. Адсюль дабраца трэба ўжо да Смаленску.

Беларуская шаша, што вядзе да Масквы, як кінуць вокам, як мае нічога паабадзіл, апрача рапіны. Ні хатай, ні зямлянкі тут, пэўна-ж, не дазволена ставіць. І гэта выклікае ў чужога на-ведальніка Беларусі ўражанні, што далёка не супадаюць, прыкладам, з на-шымі ўявімі аб бальшавічыне. «Эта прыгадвае, — піша Рэстон, адкрытыя гаспадарствы Амэрыкі на другім баку Місісіпі, толькі тут вады не замала, а за-шмат». Пустечная самотная дарога, што вядзе ў Москву. За ўвесе час, аж па-капуль даехаў да мэты, караблі з «Нью-Ёрк Таймс» націчні ўсіго 33 пасажырскіх аўтамашын.

«Сельскагаспадарскі машынаў, — піша ён, праяжджаючы праз Беларусь, — тут выразна незашмат, але сяляне

дзеш за адним прысадам? А што гэта за кнопкі: радыё? включаць аграваньне? адкідаць назад верх?

Дарога праз Беларусь у Москву добрая. Галоўная праблема — гэта везіна. Адзінны месцы, у БССР дзе можна на-брэзі бэнзіны, — гэта Івацэвічы й Менск. Адсюль дабраца трэба ўжо да Смаленску.

Беларуская шаша, што вядзе да Масквы, як кінуць вокам, як мае нічога паабадзіл, апрача рапіны. Ні хатай, ні зямлянкі тут, пэўна-ж, не дазволена ставіць. І гэта выклікае ў чужога на-ведальніка Беларусі ўражанні, што далёка не супадаюць, прыкладам, з на-шымі ўявімі аб бальшавічыне. «Эта прыгадвае, — піша Рэстон, адкрытыя гаспадарствы Амэрыкі на другім баку Місісіпі, толькі тут вады не замала, а за-шмат». Пустечная самотная дарога, што вядзе ў Москву. За ўвесе час, аж па-капуль даехаў да мэты, караблі з «Нью-Ёрк Таймс» націчні ўсіго 33 пасажырскіх аўтамашын.

«Сельскагаспадарскі машынаў, — піша ён, праяжджаючы праз Беларусь, — тут выразна незашмат, але сяляне

дзеш за адним прысадам? А што гэта за кнопкі: радыё? включаць аграваньне? адкідаць назад верх?

Дарога праз Беларусь у Москву добрая. Галоўная праблема — гэта везіна. Адзінны месцы, у БССР дзе можна на-брэзі бэнзіны, — гэта Івацэвічы й Менск. Адсюль дабраца трэба ўжо да Смаленску.

Беларуская шаша, што вядзе да Масквы, як кінуць вокам, як мае нічога паабадзіл, апрача рапіны. Ні хатай, ні зямлянкі тут, пэўна-ж, не дазволена ставіць. І гэта выклікае ў чужога на-ведальніка Беларусі ўражанні, што далёка не супадаюць, прыкладам, з на-шымі ўявімі аб бальшавічыне. «Эта прыгадвае, — піша Рэстон, адкрытыя гаспадарствы Амэрыкі на другім баку Місісіпі, толькі тут вады не замала, а за-шмат». Пустечная самотная дарога, што вядзе ў Москву. За ўвесе час, аж па-капуль даехаў да мэты, караблі з «Нью-Ёрк Таймс» націчні ўсіго 33 пасажырскіх аўтамашын.

«Сельскагаспадарскі машынаў, — піша ён, праяжджаючы праз Беларусь, — тут выразна незашмат, але сяляне

дзеш за адним прысадам? А што гэта за кнопкі: радыё? включаць аграваньне? адкідаць назад верх?

Дарога праз Беларусь у Москву добрая. Галоўная праблема — гэта везіна. Адзінны месцы, у БССР дзе можна на-брэзі бэнзіны, — гэта Івацэвічы й Менск. Адсюль дабраца трэба ўжо да Смаленску.

Беларуская шаша, што вядзе да Масквы, як кінуць вокам, як мае нічога паабадзіл, апрача рапіны. Ні хатай, ні зямлянкі тут, пэўна-ж, не дазволена ставіць. І гэта выклікае ў чужога на-ведальніка Беларусі ўражанні, што далёка не супадаюць, прыкладам, з на-шымі ўявімі аб бальшавічыне. «Эта прыгадвае, — піша Рэстон, адкрытыя гаспадарствы Амэрыкі на другім баку Місісіпі, толькі тут вады не замала, а за-шмат». Пустечная самотная дарога, што вядзе ў Москву. За ўвесе час, аж па-капуль даехаў да мэты, караблі з «Нью-Ёрк Таймс» націчні ўсіго 33 пасажырскіх аўтамашын.

«Сельскагаспадарскі машынаў, — піша ён, праяжджаючы праз Беларусь, — тут выразна незашмат, але сяляне

дзеш за адним прысадам? А што гэта за кнопкі: радыё? включаць аграваньне? адкідаць назад верх?

Дарога праз Беларусь у Москву добрая. Галоўная праблема — гэта везіна. Адзінны месцы, у БССР дзе можна на-брэзі бэнзіны, — гэта Івацэвічы й Менск. Адсюль дабраца трэба ўжо да Смаленску.

Беларуская шаша, што вядзе да Масквы, як кінуць вокам, як мае нічога паабадзіл, апрача рапіны. Ні хатай, ні зямлянкі тут, пэўна-ж, не дазволена ставіць. І гэта выклікае ў чужога на-ведальніка Беларусі ўражанні, што далёка не супадаюць, прыкладам, з на-шымі ўявімі аб бальшавічыне. «Эта прыгадвае, — піша Рэстон, адкрытыя гаспадарствы Амэрыкі на другім баку Місісіпі, толькі тут вады не замала, а за-шмат». Пустечная самотная дар

У савецкіх газетах быў перадрукаваны вялікі артыкул сакратара ЦК КП Беларусі Мазураў «Неадкладныя пытанні развязвіція сельскай гаспадаркі Беларусі», які быў зъмешчаны ў макоўскім часопісе «Коммунист» № 11 за 1957 р. Адзначаючы, што Беларусь у мінулым быў самай адсталай ускраінай царскай Расеі, Мазураў пералічыў дарагіненны ў развязвіціі прымысловасці сельскай гаспадаркі. «За гады савецкай улады, — піша Мазураў, — у сельскай гаспадарцы Беларусі адбыўся надзвычайнікі зъмены. Яны ператварыліся ў буйную, мажнізованую калектывную вытворчасць».

У канцы верасня гг. у савецкай прэсе быў зъмешчаны паведамленыне Цэнтральной Статыстычнай Управы пры Савецце Міністраў ССР аб нарыхтоўках малака. У паведамленні было адзначана, што за восем месеціў бытуячага году па працягнанні з мінулым годам вытворчасць малака збільшилася на 16 працэнтаў. З гэтага прычыны Статыстычная Управа ганарліва адзначае, што поспехі даюць упэўненасць што

Калгасы БССР даганяюць Амэрыку...

да удачнага выканання заданняў камуністычнай партыі — дагнаць ЗША па вытворчасці прадуктаў жывёлагадоўлы на душу жыхарства.

Бось-ж я пригледімся тут да «дасягненій» калектывнай гаспадаркі на лініі вытворчасці малака й мяса.

У артыкуле Мазураў адзначана, што ў мінулым годзе ў БССР на сто гектараў замельных угодзьдзяў было атрымана 213,6 цэнтнараў малака. Такім чынам калгасы, саўгасы, калгаснікі, работнікі й службовцы, што маюць кароў, на ўсёй зямельнай плошчы памерам 10 мільёнаў 600 тысяч гектараў, вытворчавалі агулам 22 мільёны 642 тысячи цэнтнараў малака. Аднак, з гэтай агульнай колькасцю малака, калгасы й саўгасы, маючы 10 мільёнаў га замельных угодзьдзяў, вытворчавалі на сто гектараў толькі 57,4 цэнтнараў малака, або ўсяго толькі 5 мільёнаў 740 тысяч цэнтнараў.

Легалізацыя банкроцтва 6-ай пяцігодкі

(Заканчэнне з 1-ай бачыны)

вяеній паніцы пяцігодкі. Народ, змущаны кашмарнымі вынікамі вайны, на меў іншага выхаду, як пакарыцца лёсу.

Першая паваеннае і чыцвертая па ліку пяцігодка (1946-50) праводзілася пад лёзунгам адбіўства зъмішчанай краіны. Была гэта адзіная з пяцігодак, якая дакранала ў найбольшую часць цела народу, бо будаваліся хаты, памешканні, каб вылезыць зъяўлянікай. Затое ў пляне пятай пяцігодкі 1951-55 гг. партыя, варнушыся да ранейшай «мудрасці», на пойны пояс распераразлася яшчэ большым энтузізмам закручваць шрубу ціску для выніку ёзьдзімоганага народнага цэла апошніх соку. Праіржаваліся адны за час вайны шрубы генага пікельнага бальшавіцкага ціску пачалі скрыпец, выяўляць расхістанасць, пачаліся небяспечныя сымптомы ўзыту. Намаганіні новага «калектывнага краўніцтва» зваліся віну за ўсё іншасцце ў мінулым на Сталіна і аўцінкі засыпаць кукурузай і збожжам з цалінных земляў уесь ССР, ан чын не памагаў штойш пяцігодцы. Давялося яе паспяхова ануляваць, не ўхапіўшы нат падрыхтаваць новага пляну, бо-ж паявіца ёсьць толькі ў палаўне наступнага году.

Адкрытае прызнанніе Крэмля аб наўпрывяднасці да жыцця 6-ай пяцігодкі зъяўляеца не толькі прызнаннем банкроцтва, гэтага апошняга «гэнейльнага» бальшавіцкага твору, але й **прызнаннем банкроцтва ўсіх бальшавіцкакамуністычных сістэм** ў цілым, бо 6-ая пяцігодка зъяўляеца не ўсім іншым, як аднымі паверху і з аднаго й таго самага матэрыйлу бальшавіцкага будыміны, канструяване ўсім патрэднім пяцігодкамі.

Дык іні можна тады спадзявацца, што ў вабічным новым падарку Крэмлю прытэдніе народам запрады нешта новае адказваючэ жыццёвым інтарсам народу, што плян геніў зъяўляца нейкім запрады здаровыем фундамантам, на якім будзе расыці здаровы будынак, за-

мянночы, хоць-бы й паступова, струхнелу ад вільгаты крыбы будынку турмы народу?

На гэта «мудрая» партыя бязумоўна ніколі не адважыцца, бо ў падобным будынку ёй на было-б месца. Няма таму нікага сумлеву, што бальшавіцкія плянікі прыложыць усе выслікі, каб новым плянам неяк падплатаць дашчэнты струхнельнай падваліны «сацыялістычнае» будыніны і тым самым уратаваць яе ад развалу, хоць на картоткі час. Не дарма-ж Хрушчоў у сваім сакрэтным рапорце на XX кангрэсе партыі, называючы Сталіна маніаком, бандытам, тыранам, усё-ж паспяшаўся запісаць на конта ягоных пазытываў-ініцыятураўых саслугаў — савецкія пяцігодкі. Тады Хрушчоў і ўсё «калекціўнае кіраўніцтва» будуть за іх трывамца, як за апошнюю дошку ратунку, хоць-бы й расцягнутыя з пяці да сямі гадоў.

Выходу для іх іншага няма, як няма іншага выхаду і для народу, як толькі пазбаўленчэ ад «апекі» развойніцка-крамлёўская шайкі з усімі ейнымі «мудрасцямі» дзікіх эксперыменту. А што да гэтага ідзе і ніямічу прыдэзе, калі пляніраванне на толькі гаспадаркою, але і наагул жыццёвым пяройдзе ад Крэмля як толькі сваім фільялам — «рэспубліканскім урадам», а запрады народам і то кожнаму паасобку, абытых гавароць усе абектыўныя абстаўні — суровая лёгка законану, выплываючая з нязменнай натуры чалавека.

M. A.

Дыялектыка

(Заканчэнне з 1-ай бачыны)

дзяліненія й нацыяналізм з аддзяленнем — зрада пралетарскіх заваёваў, акцыя ліквідаціі гісторыі нерасейскіх народаў і працэс ідэялізацыі гісторыі расейскага народа.

Нэздарма Масква назвалася спадкемнай Рыму.

П. Залужны

Восенья способы, лікім калгасы даганяюць Амэрыку па вытворчасці малака й мяса на душу жыхарства. Смаргонскі Ашмянскі цэнтры Маладзечанскай вобласці — гэта на выняткі. Тая ж махінація практикуюцца па ўсім Савецкім Саозе.

Каму-ж карысны і каму шкодны гэты ўсесаёны кругазорот малочных прадуктаў?

Пачнім ад старшыні калгасу. Выглядае, што раённае кіраўніцтва на ганьбіць таіх старшын, якія «выконваюць» пляны нарыхтоўкі малака не калгаснай прадукцыяй. Важка, каб павялічыць раённую зводку аб нарыхтоўкі малака. Дыркітар магазын, апрача шчодрай падзялкі ад старшыні калгасу,

B. B.

Творы Максіма Багдановіча

7)

* * *

Цёплы вечар, ціхі вечер, свежы стог,
Улажылі спаць мяне вы на зямлі.
Не ўстае стаўпом пыл сьветлы ўздоўж дарог,
У небе месяца праглянуў бледны рог,
У небе ціха зоркі расыцьвілі.

Заварожаны вячорнай цішынёй,
Я на цямлю, дзе рука, дзе галава;
Бачу я, з прыродай злыўшыся душой,
Як дрыжаць ад ветру зоркі нада мной,
Чую ў цішы, як расыце трава.

1910

Увага. У новай рэдакцыі «Вянка», рыхтаванай аўтарам перад съмерці, верш перарэдагаваны ў новы, адменны твор (гл. далей раздзел «Да новай рэдакцыі «Вянка»).

* * *

Добры вечар, зара-зараніца!
Ужо імгла над зямлёю лажыцца,
Чорнай рызаю ўсё пакрывае,
Пылам зор небасъхіл абсявае,
Цішыня агартае мне душу.

Вечарок прыдарожную грушу
Ледзьве чутна варуша-кальша,
Міла бомы съмлююща у цішы,
Ціха срыбрам грукае крыніца.
Добрай ночы, зара-зараніца!

1911

Вечар на заходзе ў попеле тушыць
Кучу чырвоных кавалкаў вугля;
Ціха ўсё; вечер лістка не зварушыць,
Не скалыхнуць ні траўкай палія;
Цёмныя цені даўжай у лагчыне,
Птушкі прысталай марудней палёт;
Сумна пльыве маладзі бледна-сіні
У небе вячорным, зялёным, як лёд;
Іскраца зорак сяняжынкі маркотна,
Збожжа пакрылася шызай расой...
Кінема-ж думкі аб долі гаротнай,
Хоць-бы на момант спачнена душой!

1910

Увага. У новай рэдакцыі «Вянка», рыхтаванай аўтарам перад съмерці, верш выкасаны.

САМНАМБУЛ

Месец выплыў над змрочнай, заснудай зямлём
І павёў яго ў ўсёную даль за сабой
І прывабіў да ўмлістай халоднай вады, —
Сэція білася рыбкай у сеі тады.

Але месяц правёў праз раку съветлы шлях.

І развеяўся з сэрца дрыжачага жах.

Зігацела яна — зь серабра пущіна,

Увадзіла ў той край, дзе пануе вясна.

Доўга, доўга ціб ён чакаў і шукаў,

Але вось час жаданы нараэшце настаяў...

І пайшоў ён па шляху, пайшоў аж да дна:

Агарнула яго цішына, глыбіна.

1912

* * *

Цветы последние мицей
Роскошных первенцев полей.

A. Пушкін

Плакала лета, зямлю пакідаючы;

Ціха лілісія съязінкі на поле.

Але прыгожаю восеняй яснаю

Гам, дзе упали яны, вырасталі

Кветкі асеньнія, кветкі, ўспаёныя

Тугаю, горам, съязінкамі лета.

Кветкі асеньнія, родныя, бледныя!

Выраслыя вы, каб ураз-жа і зыгінцу.

Можа таму і душа надарваная

Гэтак любоўна вянок з вас сплятае.

1912

Увага. У новай рэдакцыі «Вянка», рыхтаванай аўтарам перад съмерці, верш выкасаны.

* * *

Дзесяць у хмараў жывуць павукі,
Што снуюць павучыну дажджа.

Голас селяніна аб зямельнай систэме ў Беларусі

Абмена думкамі на бачыніах прэсы бя-
зумоўна вельмі патрэбная, але пазытыў-
ны вынік атрымоўваецца толькі тады,
гаспадарка не патрабуе. Але ці будзе
калі дыскутаваная тэма не разглядаецца
дзяржава, таксама-ж напачатку, здолъ-
найшыць.

У справе тытулаў для сялян, дык па-
сп. Ул. Ш., два разы Ул. Немановіч, раз В. Б. у справе
два разы Клімовіч, раз В. Б. у справе
дзяржава, таксама-ж напачатку, здолъ-
найшыць.

Галоўнай тэмай у дасюмеленіі дыску-
сія было пытаныне — хутары ці пасёл-
кі?

Я ў гэтай справе з асабістасе практикі
ведаю, што там, дзе сяляне жывілі ўжо
на хутарах, напэўна захочуць вярнуцца
да іх ізноў. Ніяма нікаке праблемы пе-
дабрабыту. Прытым гэтая эвалюцыя ад-
былася тут у ўмовах сваіх незалеж-
ных гаспадарстваў. Умовы-ж гаспадара-
вальнія ў Беларусі былі зусім іншыя.

Беларускаму селяніну на важна, каб
перед ім паліцыянт здымай шапку, і
міністар яму нікія кланяўся. Але ён за-
тое, калі з боку дзяржаўных воргануў
ня мае дамагомі, то прынымае патрабуе,
каб гэтыя ворганы на першакаджалі яму
у ягонаі працы, як гэта было ў перадва-
еніі Польшчы ці пры бальшавікох.

Абводы артыкулы А. Клімовіч пра-
рочаць для селяніна проста райскіе
жыцці. Супраць такога жыцця нікто
нічога на мяў-бы, бо кожны-ж імкнецца
да дабрабыту і, як кожа народная
прыказка, — «панаваць — не гараваць,
да готага на цяжка прывыкаць». Але,
нажаль, паважыцца аўтар на хоча даць
парадаў, як да готага панавання дайс-
ці. Навет радзячы, каб для разгляду гэ-
тага пытаныня была ўтворана адмыслова-
вая гаспадарская камісія, на вожыцца
называе нейкое беларускае ўстановы, ці
арганізацыі, якай-б гэта ажыццяўляла.

На мой пагляд, гэтая справа належыць
да кампэнтнай Рады БНР.

Усе аўтары выказываюцца за бясплат-
ным надзелам зямлі селяніна. Адзетуль
выснай, што сялянін павінен атрымава-
ці на собсакасць. Аднак сп. А. Клімовіч
пярэчыць сваім разважаньням. Ён пі-
ша: «калі-ж ён (селянін) такога сына
ня мае, зямля павінна адйысьці да фон-
ду земельнае управы воласці». Дык
дзе-же тут раўнапрайнасць? Колькі-ж
у Беларусі было гаспадарак, якім кіра-
валі жанчыны, і то ў шматлікіх выпад-
ках лепш за мужчыну? И колькі-ж можа
быць сем'я, дзе «такога сына» не
будзе, а будзе дачка? Адсюль паўгледае,
што яны павінны быць на гаспадарцы
толькі часовымі гасціцамі. А ці-ж такія
гаспадаркі могуць належна ўтрымоўваць-
са? Напэўна не, бо калі селянін на мае
пэўнасць, што гэта ягоная собсакасць,
то будзе такія дагледцы, як сялянін
даглядаюцца гаспадаркі калгасныя. На
май думку, ў такім выпадку найлепшы
развязка — гэта захаваныне існаваўшага
на Беларусі звязу прымакоў, а не
перадаваныне гаспадарак у воласць.

Аўтары папярэдніх артыкулаў з'явя-
раюцца вялікую ўвагу на дзяржаўную да-

ламогу для гаспадараў. Ніхто ад дапамо-
гаў не адмовіцца, бо напачатку кожная
калі дыскутаваная тэма не разглядаецца
дзяржава, таксама-ж напачатку, здолъ-
найшыць.

У справе тытулаў для сялян, дык па-
сп. Ул. Ш., два разы Ул. Немановіч, раз В. Б. у справе
два разы Клімовіч, раз В. Б. у справе
дзяржава, таксама-ж напачатку, здолъ-
найшыць.

Некаторыя ўважаюць, што пры систэме
пасёлкаў будзе магчымасць выка-
рыстаць пазасталыя трактары й камбай-

ны. Вось-ж, папершае, не вядома, ці
весыці, то, зразумела, каб ратаваць ся-
ляніны на будучы зынічаныя, а, падругое,
як такі камбайн зможа працаўаць, ка-
лі 6 ці 10 гектараў у пасёлкавага гаспада-
рара будзе падзелена на 6 дзялянак, а
каждая з іх яшчэ на некалькі падроз-
ныя расцілі. А на першы-ж пачатак
дойдзе яшчэ і праблема паліва для ма-
шины. Тымчасам наш селянін, маючы
свой собсакі хутар, прыime ўсе магчымас-
ці, каб, на пачатку хоць і ўручную,
каапратыраў г. д., куды і хутаране
автобон прыходзяць, а на дзічкоў, як
думаюць некаторыя.

Некаторыя ўважаюць, што пры систэме
пасёлкаў будзе магчымасць выка-
рыстаць пазасталыя трактары й камбай-
ны. Весьмі, то, зразумела, каб ратаваць ся-
ляніны на будучы зынічаныя, а, падругое,
як такі камбайн зможа працаўаць, ка-
лі 6 ці 10 гектараў у пасёлкавага гаспада-
рара будзе падзелена на 6 дзялянак, а
каждая з іх яшчэ на некалькі падроз-
ныя расцілі. А на першы-ж пачатак
дойдзе яшчэ і праблема паліва для ма-
шины. Тымчасам наш селянін, маючы
свой собсакі хутар, прыime ўсе магчымас-
ці, каб, на пачатку хоць і ўручную,
каапратыраў г. д., куды і хутаране
автобон прыходзяць, а на дзічкоў, як
думаюць некаторыя.

(Заканчэнне на 4-ай бачыне)

Чарга — сацыяльная хвароба савецкага быту

Можна з пэўнасцю сказаць, што са-
вецкі чалавек — гэта ня толькі адзін
з найбайднейшых людзей у Эўропе ў ма-
тэрыяльных дачыненіях, але і най-
больш заняты: ён асабільна церпіць ад
хрынічнае, бесперыпнінае інষтациі ча-
су. Савецкі грамадзянін павінен на-
дзялікі адпрацаўваць свой прадоўны
дзень, пабываць хады-бы два разы ў
тыдзень на авансавых грамадзян-па-
лых мітынгах, сходах, паседжані-
ях і т. п.: ён павінен яшчэ й адстады-
чыць на часе на чарзе — кала магазы-
наў, пандлёвых крамаў, у бальніцах, у
лазнях, тэатрах, на станцыях пры
куплю белуту і г. д... Частая адсут-
насць тавараў шыроко патрэбнасці,
іх заўсёдная інষтациі, а так-ж хаос у
арганізацыйнай працы розных слáёў
савецкага бюрократычнага апарату
прыводзяць да гэтай вілізарнай траты
часу як на працы, гэтак і ў штодзён-
ным быце. Савецкім грамадзянінам
амаль сціснуты із дня ў дзень па
некалькі гадзін прыходзіцца чакаць.
«Арбузскіх хлебапрыёмных заводаў...
свайм беспардкамі апярэздзіў амаль
усіх у Алтаі... Сынкаючы сотні ма-
шын із трох рабёнаў. Шофферы сыша-
юцца здаць на чарзе — кала магазы-
наў, гандлёвых крамаў, у бальніцах, у
лазнях, тэатрах, на станцыях пры
куплю белуту і г. д... Частая адсут-
насць тавараў шыроко патрэбнасці,
іх заўсёдная інষтациі, а так-ж хаос у
арганізацыйнай працы розных слáёў
савецкага бюрократычнага апарату
прыводзяць да гэтай вілізарнай траты
часу як на працы, гэтак і ў штодзён-
ным быце. Савецкім грамадзянінам
амаль сціснуты із дня ў дзень па
некалькі гадзін прыходзіцца чакаць.

Што да выбару мэсцінаў кала рэз,
то ні можна з гэтym пагадзіцца, бо бе-
рагі балышыні нашых рэз і рэчак якраз
напрыгодны для слáбай з прычыны
вялікіх веснавых разліўаў або забало-
чанасці. Траба ведаць, што ў сучаснасці
вада на Беларусі не з'яўляеца пра-
блемай: за два-три дні робіцца наўглед
на Беларусі з цэнтровых кругуў. Да-
рэчы, хачу зазначыць, што аўтары ар-
тыкулаў напэўна наглядалі ў заходніх
краінах вялікую колкасць вятраткоў
або матораў, што пампуць воду ў вада-
зборнікі. Падобныя ветрачки ці хоць-бы
сабе помпі нашім кемліў гаспадар можа
хутка ўладзіць сабе самагутам. Такі
самуткны спосаб даводзілася мне нагля-
даць на Латвіі, якая за дваццаць год сва-
го існавання паставіла гаспадарскую
культуру на ніжэй за ўспамінаныя Да-
нію, Нямеччыну, Чэхію й інші.

Што да электрыфікацыі, дык зазначу,
што калі хопіць сядроўку правесыці яе
на пасёлкі, то там ужо не вяялікай раз-
ніцы правесыці яе й на кожны хутар.
А цяпер некалькі словаў аб асиродках
і культурных установах. Перадусі трэ-
ба зазначыць, што дзе-б не праводзіла-
ся хутарызация, вёска ніколі канчат-

Рэдакцый розных савецкіх газет,
асабільна ў вапошнім часе, атрыміва-
юць сотні тысяч лістоў-скаграў ад
чытачоў, у якіх яны паведамляюць аб
адылізарнай трате часу із-за бесперы-
пніх чыграў: «...Аб гэтым пішуць

б) частай адсутнасцю тавараў шыроко-
гат патрэбнасці;

в) арганізацыйнай суматохай;

г) недастатковай колькасцю грамадзі-
ніх установаў (сталовак, лазняў апчад-
касіў, касаў на станцыях і г. п.).

Чэрті — гэта адзін з хрынічных са-
цыяльных хваробаў у СССР, віна рэ-
жыму, які болей рупіца аб «сусвет-
най рэвалюцыі», чымся аб забясьпечы-
чынні сваіх грамадзян найболыш неабход-
ным.

(З «Аналізу цякучых падзеяў у
СССР» Інстытуту для Вывучэння
СССР, № 25, 1. 10. 1957 г.).

У паняволенай Беларусі

Адно ў дзівюх асobах

Часамі бываюць і ў «Звязьзде» ці-
кавыя рэчы. І так як гэтым разам, пар-
тыяна «генэральна лінія» рэдка калі
да такое меры голым месцам сышчіла.
Хоць наагул русыфікацію цяжка ла-
таць.

Выпадак вельмі прости, Газета «Лі-
таратура і мастацтва» з'ямыцца была 20

лютага сёлета «нататкі пісьменніка»
Янкі Скрыгана пад загалоўкам «Думкі
аб мове (з працягам). У артыкуле бела-
рускі літаратар выказаў шмат спасыця-
рогаў і зацемак што да заганага кал-
рыстайна беларускай мовай у радыё,
прэсе, тэатры ды іншых установах са-
вецкага Беларусі. Нейкім выпадкам ча-
стка гэтага артыкулу, таго-ж 20 лютага,

была з'ямычана і ў воргане ЦК КПБ,
гэзэце «Звязьзда», але ўжо ў вадпавед-
най родакцыі. Парадынаны дзівюх
вэрсіяў аднаго й таго-ж артыкулу да-
е нам выразны абраў партыйнае моўнае
палітыкі на Беларусі ды яшчэ сяг-та-
го.

Ніжэй падаём колькі параўнаньня,
якія самі за сябе найлепши гавораць.

«ЛіМ»: «... вельмі даўно, на мінскай
гуце Пролетарый» (усуды падкр. намі-
я. З.) была вывешана такая абелестка.

«Звязьзда»: «... вельмі даўно, на мін-
скім шкіловодзе «Пролетарий» была вы-
вешана такая абелестка.

«ЛіМ»: «Але, нажаль, у гэтym тэатры
(імя Янкі Купалы) на ўсе артысты пра-
цаюць над мовай».

«Звязьзда»: «Але сярод маладога па-
калення купалдаўцаў на ўсе артысты
працаюць над мовай».

«ЛіМ»: «А калі фальш гучыць са сцэ-
ны, то няпрыемнага адчуваюцца, якія
куды дзяўцаў».

«Звязьзда»: «А калі-ж няпісменнасць
часамі (!) гучыць са сцэны, то няпры-
емнага адчуваюцца якія куды скаваць».

Падобных «разыходжаньняў» паміж
варыннятамі аднога артыкулу непараў-
найна больш; часамі яны наколькі
тонкі, нагутулькі-ж і войстрыя, і кам-
пэнтаваць іх тут яму вялікае патрэбы.

Ужо з вільні прыведзенага наўзань-
чы добра відаць, якое варожае настаўлен-
не да беларушчыны выказавае партыя
праз усе свае паняволеніцкія шчупні.

Я. З.

У небе зоркі ад марозу
Пахаладзелы дрыжаць.

Вільготны месяц стуль на поле
Празрысты, сьветлы стойл спусціў
І рызай срыбна раздольле
Сыняго сінеючых пакрыў.

Ўзрывайце-ж іх санямі, коні!
Зывіні, вясёлых бомаў медзь!
Вакол лятуць бары і гоні,
Ў грудзёх пачала кроў кіпець.

1912</p

